

[JIN 2010/866 Procesrecht. Onteigeningsprocedure. Rechtsovergang onder bijzondere titel. Schorsing.](#)

Vindplaats	JIN 2010/866
Titel	Procesrecht. Onteigeningsprocedure. Rechtsovergang onder bijzondere titel. Schorsing.
Instantie	Hoge Raad
Datum	12 februari 2010
Rolnummer	09/01632
Wetsbepaling	Rv art. 217, art. 225 Ow art. 2, art. 3 lid 2, art. 20

866

Civil recht

Hoge Raad

12 februari 2010, 09/01632, LJN BL0006

(Mr. Fleers
Mr. De Savornin Lohman
Mr. Numann
Mr. Hammerstein
Mr. Asser)

A-G mr. Strikwerda

Noot Biemans tevens horende bij «JIN» 2010/867

Procesrecht.; Onteigeningsprocedure.; Rechtsovergang onder bijzondere titel.; Schorsing.

In een onteigeningsprocedure is bij rechtsovergang onder bijzondere titel voor schorsing ex art. 225 Rv geen plaats.

[Rv art. 217, art. 225; Ow art. 2, art. 3 lid 2, art. 20]

In een onteigeningsprocedure is door de eigenaren cassatie ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank waarbij de vervroegde onteigening van een aantal, in het vonnis nader omschreven percelen is uitgesproken. De percelen zijn in cassatie door verkoop en levering van eigenaar gewisseld. Nadat de gemeente van antwoord had gediend en de datum voor de schriftelijke toelichting was bepaald, hebben de eigenaren zich erop beroepen dat een schorsingsgrond als bedoeld in art. 225 lid 1 aanhef en onder c Rv zich voordoet en dat op grond van art. 225 lid 2 j^o

art. 418a Rv het geding van rechtswege is geschorst aangezien de reden voor schorsing aan de gemeente is betekend.

In deze cassatieprocedure oordeelt de Hoge Raad onder verwijzing naar de conclusie van A-G Strikwerda dat van schorsing geen sprake is. De overwegingen van A-G Strikwerda zijn kort weergegeven de volgende. De bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn op het geding tot onteigening toepasselijk, voor zover daarvan bij de Onteigeningswet niet is afgeweken (art. 2 Ow). De afwijking kan blijken uit een uitdrukkelijke voorziening in de Onteigeningswet of voortvloeien uit het stelsel der wet of uit de aard van het onteigeningsgeding. Van een uitdrukkelijke voorziening is ten aanzien van schorsing geen sprake. Uit het stelsel der wet en uit de aard van het onteigeningsgeding vloeit voort dat art. 225 lid 1 aanhef en onder c Rv bij rechtsopvolging onder bijzondere titel niet toepasselijk is. In het algemeen strookt het toelaten van incidenten niet met het geheel eigen, op spoed en eenvoudig gericht karakter van het onteigeningsgeding. Uit het samenstel van art. 3 en 18 Ow blijkt dat alleen de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar gedaagde is en blijft in de onteigeningsprocedure, terwijl een opvolgend eigenaar alleen kan tussenkomen. In geval van overlijden van de gedaagde kan schorsing van het onteigeningsgeding wel plaatsvinden. Dit volgt onder meer uit art. 20 Ow.

Voor het vervolg van de procedure zie het hierna opgenomen arrest HR 25 juni 2010, «JIN» 2010/867.

1. [Eiser 1],2. [Eiseres 2],3. [Eiser 3],
allen te [woonplaats],
eisers tot cassatie,
advocaat: mr. P. Garretsen,

tegen

Gemeente Heerlen, te Heerlen,
verweerster in cassatie,
advocaat: mr. J.A.M.A. Sluysmans.

Conclusie van de Advocaat-Generaal:

1. Thans eisers tot cassatie, hierna: [eiser] c.s., zijn (tijdig) in cassatie gekomen tegen een vonnis van de rechtbank Maastricht van 25 maart 2009, waarbij op vordering van thans verweerster in cassatie, hierna: de Gemeente, onder meer – kort gezegd – de vervroegde onteigening van enige, in het vonnis nader omschreven perceelsgedeelten is uitgesproken en voorschotten op de schadeloosstellingen zijn bepaald.
2. Nadat de Gemeente van antwoord had gediend en de datum voor schriftelijke toelichting was bepaald, hebben [eiser] c.s. bij “akte uitlaten” zich erop beroepen dat zich de in art. 225 lid 1, aanhef en onder c, Rv voorziene reden voor schorsing van het geding voordoet, aangezien de in het bestreden vonnis bedoelde perceelsgedeelten zijn verkocht en geleverd aan Latrusco N.V., gevestigd te Curaçao, hierna: Latrusco, welke vennootschap deze reden van schorsing aan de Gemeente heeft betekend. [Eiser] c.s. stellen zich op het standpunt dat ten gevolge van deze betekening het onderhavige geding ingevolge art. 225 lid 2 j^o art. 418a Rv van rechtswege is geschorst.
3. De gemeente heeft bij antwoordakte het standpunt van [eiser] c.s. bestreden en geconcludeerd dat voor een schorsing als door [eiser] c.s. (Latrusco) verzocht in een onteigeningsprocedure (in elk geval onder de gegeven omstandigheden) geen plaats is, althans dat de schorsingstermijn tot het minimum moet worden beperkt met handhaving van de reeds bepaalde datum voor schriftelijke toelichting.

4. Partijen hebben vervolgens stukken gefourneerd voor arrest in het incident.
5. Ingevolge art. 2 van de Ontheingingswet (Ow) zijn de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op het geding tot ontheinging toepasselijk, voor zoveel daarvan bij de Ow niet is afgeweken. De afwijking kan blijken uit een uitdrukkelijke voorziening in de Ow, maar ook voortvloeien uit het stelsel der wet of uit de aard van het ontheingingsgeding. Vgl. HR 13 november 1946, NJ 1947, 29; HR 24 december 1969, NJ 1971, 75 nt. W.Bl.; HR 2 januari 1974, NJ 1974, 128 nt. MB. Zie voorts W. Wijting, Een studie tot hervorming van het ontheingingsprocesrecht, 1984, blz. 103-105; J.E.F.M. den Drijver-van Rijckevorsel en A.W. van Engen, Ontheinging, 3e dr. 2003, blz. 41.
6. Ten aanzien van de door [eiser] c.s. ingeroepen bepaling van art. 225 lid 1, aanhef en onder c, Rv komt in de Ow geen afwijkende voorziening voor. Niettemin moet naar mijn oordeel worden aangenomen dat uit het stelsel der wet en ook uit de aard van het ontheingingsgeding voortvloeit dat die bepaling niet toepasselijk is in het ontheingingsgeding. Ik licht dit als volgt toe.
7. In het algemeen strookt het toelaten van incidenten niet met het geheel eigen, op spoed en eenvoud gerichte karakter van het ontheingingsgeding. Vgl. Kluwers Ontheinging, eigendomsbeperking en kostenverhaal, losbl., I, § 3, sub e. Daarmee is echter nog niet gezegd dat schorsing van het ontheingingsgeding op één van de in art. 225 lid 1 Rv bedoelde gronden steeds onverenigbaar is met het stelsel van de Ow.
8. Mede in het licht van de ratio van de regeling van art. 20 Ow moet worden aangenomen dat bijvoorbeeld schorsing van het ontheingingsgeding in geval van overlijden van de gedaagde kan plaatsvinden. Vgl. HR 14 maart 1973, NJ 1973, 481 nt. WPB; zie ook Kluwers Ontheinging, eigendomsbeperking en kostenverhaal, losbl., I, § 21, en de conclusie van A-G Wesseling-van Gent onder 2.15 voor HR 29 april 2005, NJ 2005, 446.
9. Schorsing van het ontheingingsgeding op de voet van art. 225 lid 1, aanhef en onder c, Rv bij rechtsovervolgving onder bijzondere titel is m.i. echter niet goed verenigbaar met de regeling van art. 3 en 18 Ow.
10. Op grond van art. 18 lid 1 Ow moet de ontheingende partij immers de in de ontheingingstitel aangewezen eigenaar dagvaarden, desnoods tegen de actuele werkelijkheid met betrekking tot de eigendom in. Vgl. Wijting, a.w., blz. 108. Voor degene die, anders dan in de ontheingingstitel is aangegeven, beweert eigenaar te zijn, bestaat slechts de mogelijkheid van tussenkomst. In verband daarmee verplicht art. 18 lid 5 Ow de ontheingende partij om de dagvaarding te betekenen dan wel een afschrift van de dagvaarding bij aangetekende brief toe te zenden aan de haar bekende, in art. 3 lid 2 Ow bedoelde derde belanghebbenden, waaronder degene die beweert eigenaar te zijn. De derden kunnen, trouwens ook indien zij niet op de voet van art. 18 lid 5 Ow in kennis zijn gesteld van de dagvaarding, krachtens het bepaalde in art. 3 lid 2 Ow aan de rechter verzoeken in het ontheingingsgeding tussen te komen. Vgl. Kluwers Ontheinging, eigendomsbeperking en kostenverhaal, losbl., I, § 3. Zie ook HR 20 februari 2009, NJ 2009, 289 nt. P.C.E. van Wijmen.
11. Wanneer discussies ontstaan over de hoedanigheid van eigenaar, rechthebbende of derde belanghebbende, voorziet art. 3 lid 3 Ow in de mogelijkheid van consignatie van de schadeloosstelling. De bedoeling van deze bepaling is, om ter voorkoming van vertraging, in het ontheingingsgeding elk onderzoek naar het bestaan van de betwiste rechten uit te sluiten. Vgl. HR 28 augustus 1934, NJ 1934, 1689 nt. EMM. Zie voorts Den Drijver-van Rijckevorsel & Van Engen, a.w., blz. 44.
12. Is tussenkomst op de voet van art. 3 lid 2 Ow achterwege gebleven, dan wordt de schadeloosstelling uitbetaald aan de in de ontheingingstitel aangewezen eigenaar die dan moet

doorbetalen. Vgl. HR 5 december 1990, NJ 1991, 352 nt. MB en HR 31 januari 1996, NJ 1996, 615 nt. MB. Zie voorts Den Drijver-van Rijckevorsel & Van Engen, a.w., blz. 44.

13. Uit dit samenstel van regelingen van art. 3 en 18 Ow blijkt dat volgens de strekking van de Ow de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar gedaagde is en blijft in het onteigeningsgeding, terwijl de (beweerd) opvolgend eigenaar slechts kan interveniren. Met dit op de bevordering van de snelheid van de procedure gerichte systeem strookt niet dat de door [eiser] c.s. ingeroepen schorsingsbepaling van art. 225 lid 1, aanhef en onder c, Rv in het onteigeningsgeding kan worden toegepast.

De conclusie strekt ertoe dat de Hoge Raad het beroep van [eiser] c.s. op schorsing van het geding verwerpt en de zaak verwijst naar de rol voor voortprocederen.

Hoge Raad:

(...; Red.)

3. Beslissing

De Hoge Raad verstaat dat het geding niet is geschorst;

bepaalt dat de zaak weer zal worden uitgeroepen ter rolle van 12 maart 2010 voor schriftelijke toelichting in de hoofdzaak.

Noot

1. Aan de nieuwe eigenaar, aan wie een aantal te onteigenen percelen is overgedragen, wordt, in twee arresten, de toegang ontzegd om aan de onteigeningsprocedure in cassatie deel te nemen. Van schorsing is geen sprake en verzoeken om voeging en tussenkomst worden afgewezen. Hierna zal ik op beide arresten afzonderlijk ingaan (sub 2-4 resp. sub 5-6) en vervolgens op de einduitkomst van beide arresten (sub 7).

2. In het eerste arrest oordeelt de Hoge Raad dat van schorsing geen sprake is. Voor de motivering verwijst de Hoge Raad korthedshalve naar de conclusie van de A-G. Volgens de A-G vloeit uit “het stelsel der wet” en uit “de aard van het onteigeningsgeding” voort dat art. 225 lid 1 aanhef en onder c Rv niet toepasselijk is in een onteigeningsgeding. Art. 225 Rv biedt partijen de mogelijkheid om door schorsing van het geding de formele procespartij te laten vervangen, met name in de gevallen waarin in plaats van de oorspronkelijke procespartij een andere partij (exclusief) procesbevoegd is geworden, zoals bij cessie, erfopvolging en ondercuratelestelling. Volgens de A-G strookt in het algemeen het toelaten van incidenten niet met het geheel eigen, op spoed en eenvoud gerichte karakter van het onteigeningsgeding. Uit het samenstel van art. 3 en 18 Ow blijkt dat alleen de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar gedaagde is en blijft in de onteigeningsprocedure, terwijl een opvolgend eigenaar alleen kan tussenkomen. Dit geldt voor rechtsovergang onder *bijzondere* titel, zoals overdracht. In geval van overlijden van de gedaagde – een geval van rechtsovergang onder *algemene* titel – kan volgens de A-G schorsing van het onteigeningsgeding wel plaatsvinden, hetgeen onder meer volgt uit art. 20 Ow.

3. Het oordeel van de A-G en de Hoge Raad is naar mijn mening niet bevredigend. Dat komt ten dele door de motivering van het oordeel. Het is met name niet duidelijk waarom bij rechtsovergang onder bijzondere titel geen schorsing zou moeten worden toegelaten en bij erfopvolging wel. In beide gevallen is sprake van rechtsovergang en

krijgt de te onteigenen zaak een (of meer) nieuwe eigena(a)r(en). Schorsing bij erfopvolging vertraagt de onteigeningsprocedure evenzeer als schorsing bij overdracht. En in beide gevallen treedt hangende instantie een andere persoon dan de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar toe als procespartij. Het enige verschil is dat bij erfopvolging de te vervangen procespartij niet meer bestaat. Vindt rechtsopvolging plaats hangende instantie, dan is dit gegeven niet relevant. Erfgenamen kunnen ten name van de erflater voortprocederen. Alleen bij het instellen van rechtsmiddelen is van belang of de rechtsvoorganger nog bestaat (zie hierna). Het stelsel van de onteigeningswet dient niet doorslaggevend te zijn om schorsing bij rechtsopvolging onder bijzondere titel af te wijzen. Onder het oude recht was vervanging van de formele procespartij mogelijk bij rechtsovergang onder algemene titel, zoals bij erfopvolging, maar niet bij rechtsovergang onder bijzondere titel, zoals overdracht (zie o.a. de noot van Veegens onder HR 8 juni 1973, NJ 1974, 76 (Nauta/Staat); M. Ynzonides, 'Toekomstig burgerlijk procesrecht (3). De eindstreep nadert', *Advocatenblad* 2001/19, p. 741; H.J. Snijders, C.J.M. Klaassen, & G.J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2007, nr. 190, nt. 91; A.S. Rueb, *Compendium van het burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2009, p. 127, nt. 70). Onder het huidige recht is vervanging van de formele procespartij wel mogelijk bij rechtsopvolging onder bijzondere titel (zie MvT, A.I.M. van Mierlo, *Parlementaire Geschiedenis. Herziening van het burgerlijk procesrecht voor burgerlijke zaken in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg*, Deventer: Kluwer 2002, p. 395). Omdat art. 2 Ow verwijst naar de huidige stand van zaken in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zou dit thans ook voor de onteigeningsprocedure dienen te gelden. Het mag niet verwonderen dat de Ontheigeningswet geen aanknopingspunten bevat voor schorsing bij rechtsopvolging onder bijzondere titel. De Ontheigeningswet, zo ook art. 20 Ow waar Strikwerda zich op baseert om aan te nemen dat bij erfopvolging schorsing wel mogelijk is, dateren van voor het nieuwe procesrecht. Uit het (in dat opzicht verouderde) stelsel van de Ontheigeningswet dienen geen (dwingende) conclusies te worden getrokken ten aanzien van de onderhavige rechtsvraag. Onder het huidige recht dient voor *alle* gevallen van rechtsopvolging schorsing ex art. 2 Ow j^o art. 225 Rv te worden toegestaan.

4. Het oordeel is evenmin bevredigend door het gehanteerde criterium. Het criterium (van het stelsel der wet en de aard van de onteigeningsprocedure) biedt weinig houvast. Voor de beantwoording van de vraag in welke gevallen buiten erfopvolging ook schorsing ex art. 225 Rv zal worden toestaan, biedt het arrest niet of nauwelijks aanknopingspunten. Van een aantal gevallen kan niet anders worden voorgesteld dan dat de Hoge Raad schorsing zal toelaten. Bijvoorbeeld, wordt de te onteigenen eigenaar onder curatele geplaatst, dan dient diens curator als formele procespartij de onteigeningsprocedure te kunnen overnemen. Een andere opvatting zou in strijd zijn met de bedoeling van een ondercuratelestelling. Het procederen kan niet aan de onder curatele gestelde worden overgelaten. Hetzelfde geldt als de te onteigenen zaak onder bewind wordt gesteld in het kader van een beschermingsbewind (art. 1:431 e.v. BW). De bewindvoerder dient de procedure te kunnen overnemen, teneinde de aan hem opgelegde beheerstaak te kunnen verrichten. Ook als de te onteigenen partij failliet wordt verklaard, dient diens curator de procedure te kunnen overnemen. Dit volgt uit het stelsel van de Faillissementswet, die een bijzondere regeling ten opzichte van art. 225 Rv kent. Art. 25 lid 2 Fw bepaalt bijvoorbeeld dat als een rechtsvordering wordt ingesteld of voortgezet door of tegen de gefailleerde, en de rechtsvordering een veroordeling van de gefailleerde ten gevolge heeft, die veroordeling tegenover de gefailleerde boedel geen rechtskracht heeft. Dit vraagt om de mogelijkheid van schorsing. Het is onduidelijk of ook bij andere vormen van rechtsopvolging onder algemene titel, zoals fusie en splitsing, schorsing ook mogelijk is. Overeenkomsten met erfopvolging bestaan, maar een bepaling in de Ontheigeningswet waarbij kan worden

aangeknoopt, ontbreekt. Naar mijn mening dient schorsing ook in deze gevallen mogelijk te zijn.

5. Een andere vraag die het arrest oproept, is of bij rechtsopvolging onder bijzondere titel partijvervanging is toegelaten door het instellen van cassatie door de nieuwe eigenaar, bijvoorbeeld in het geval dat overdracht plaatsvindt hangende de termijn voor het instellen van het cassatiemiddel. Bij rechtsovergang onder algemene titel waarbij de rechtsvoorganger is opgehouden te bestaan – erfopvolging, fusie en splitsing – kan alleen door of tegen de rechtsopvolger het rechtsmiddel worden ingesteld, op straffe van niet-ontvankelijkheid (zie HR 14 maart 1973, *NJ* 1973, 481; HR 10 mei 1996, *NJ* 1996, 670, m.nt. PAS; HR 9 januari 2004, «JBPr» 2004/21, m.nt. A.S. Rueb; HR 19 maart 2004, *NJ* 2004, 619; HR 10 september 2004, *NJ* 2005, 223; HR 11 maart 2005, *NJ* 2005, 224, m.nt. HJS; HR 29 april 2005, *NJ* 2005, 446; zie voor uitzonderingen de heldere noot van F.M. Ruitenbeek-Bart onder HR 6 november 2009, «JIN» 2010/78). Deze regel (en de uitzonderingen) gelden ook voor de onteigeningsprocedure (zie o.a. HR 14 maart 1973, *NJ* 1973, 481 en HR 29 april 2005, *NJ* 2005, 446).

6. Bij rechtsovergang onder bijzondere titel kan (ook) door of tegen de rechtsverkrijger het rechtsmiddel worden ingesteld (zie o.a. HR 6 januari 1967, *NJ* 1967, 382; HR 8 juni 1973, *NJ* 1974, 76, m.nt. DJV; HR 13 november 1987, *NJ* 1988, 941, m.nt. WLH; HR 5 juni 1992, *NJ* 1993, 204, m.nt. HJS; HR 23 april 1993, *NJ* 1993, 382). Geldt deze regel in een onteigeningsprocedure, dan kan de nieuwe eigenaar op deze wijze aan de onteigeningsprocedure deelnemen, mocht hij bijvoorbeeld voor het verstrijken van de termijn waarbinnen het cassatiemiddel moet worden ingesteld de nieuwe eigenaar zijn geworden. Anders dan bij schorsing doet deze wijze van partijvervanging geen afbreuk aan de snelheid van de onteigeningsprocedure, een argument dat door A-G Strikwerda is aangevoerd tegen schorsing. Wordt evenwel vastgehouden aan de gedachte dat uit het samenstel van art. 3 en 18 Ow blijkt dat alleen de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar gedaagde is en blijft in de onteigeningsprocedure, terwijl een opvolgend eigenaar alleen kan tussenkomen, dan bestaat deze mogelijkheid niet. Dat uitgangspunt is naar mijn mening te rigide. Bij erfopvolging is het ook geen bezwaar dat een ander dan de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar deelneemt aan de onteigeningsprocedure.

7. De oordelen van de Hoge Raad in het tweede arrest zijn duidelijker dan zijn oordeel in het eerste arrest. Het standpunt over tussenkomst volgt het 'normale' burgerlijk procesrecht. De beslissing over voeging biedt voldoende houvast. De Hoge Raad oordeelt eerst dat art. 3 lid 2 Ow geen betrekking heeft op voeging, maar op tussenkomst. De Hoge Raad oordeelt voorts dat tussenkomst in cassatie niet is toegelaten. Het oordeel is in overeenstemming met HR 16 juni 200, *NJ* 2000, 516 en HR 14 maart 2008, *NJ* 2008, 168 (vgl. D.J. Veegens/E. Korthals Altes, & H.A. Groen (bew.), *Procesrecht* (Asser Procesrecht, deel 7), Deventer: Kluwer september 2005, nr. 154). De Hoge Raad oordeelt dat voor zover het verzoek moet worden begrepen als een verzoek tot voeging ex art. 217 Rv de nieuwe eigenaar niet-ontvankelijk moet worden verklaard, omdat uit het stelsel van de Onteigeningswet en de aard van het onteigeningsgeding voortvloeit dat daarin voor voeging geen plaats is. Anders dan ten aanzien van schorsing is de Hoge Raad stellig in de afwijzing van de mogelijkheid tot voeging. Er wordt geen voorbehoud gemaakt of ruimte gelaten voor uitzonderingen: art. 3 lid 2 Onteigeningswet laat géén ruimte voor toepassing van art. 217 Rv. Overigens is in kort geding – dat (ook) een op spoed en eenvoud gericht karakter heeft – voeging wel toelaatbaar, tenzij het geding daardoor al te zeer wordt vertraagd (zie Snijders, Klaassen, & Meijer, *a.w.*, nr. 338; zie bijv. V.zr. Rb. Arnhem 8 juni 2004, nr. 112604/KG ZA 04-271 en vgl. HR 15 november 1996, *NJ* 1997, 482).

8. Het totaalbeeld dat door beide arresten ontstaat, is dat de nieuwe eigenaar in cassatie geen mogelijkheid wordt geboden om aan de procedure deel te nemen. Dat is een onwenselijke uitkomst, met name voor een *onteigenings*procedure. De nieuwe eigenaar van de te onteigenen zaak wordt de toegang tot de rechter onthouden. Hij is afhankelijk van de bereidwilligheid van de oude eigenaar om zijn zaak zo goed mogelijk te bepleiten. De oude eigenaar is daardoor verplicht om aan de procedure te blijven deelnemen, zelfs tegen zijn zin in. De oude eigenaar zal in zijn verhouding jegens de nieuwe eigenaar verbintenisrechtelijk verplicht zijn om in de procedure de belangen van de nieuwe eigenaar zo goed mogelijk te behartigen. Hij kan evenwel in deze zorgverplichting tekortschieten door onvermogen of onwil, bijvoorbeeld door niet te verschijnen in cassatie. De nieuwe eigenaar kan hiertegen procesrechtelijk niets ondernemen: noch schorsing noch tussenkomst is mogelijk. Aan de oude eigenaar zal ook de voorlopige schadeloosstelling worden betaald, als zijnde de in de onteigeningstitel aangewezen eigenaar. Hij dient deze door te betalen aan de nieuwe eigenaar. Door schorsing of tussenkomst kan de schadevergoeding rechtstreeks aan de nieuwe eigenaar worden toegewezen. De oude eigenaar kan in zijn verbintenisrechtelijke verplichting tot doorbetaling wederom tekortschieten, bijvoorbeeld als hij tijdens de procedure failliet wordt verklaard. De nieuwe eigenaar loopt dan zijn schadeloosstelling mis. Beide onwenselijke gevolgen zouden kunnen worden voorkomen door schorsing toe te staan. Het is van belang dat de nieuwe eigenaar, ook in cassatie, een mogelijkheid wordt geboden om aan de procedure deel te nemen. Als belangen of rechten van derden in het spel zijn, dient de *Onteigeningswet* niet rigide te worden uitgelegd (vgl. J.E.F.M. den Drijver-van Rijckevorsel, & A.W. van Engen, *Onteigening* (Serie Recht en praktijk, deel 22), Deventer: Kluwer 2003, p. 43). Het is de vraag of de uitkomst van beide arresten stand zou houden bij het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM), mede gelet op het recht op een eerlijk proces (*fair trial*) als bedoeld in art. 6 EVRM en de bescherming van eigendom als bedoeld in art. 1 Eerste Protocol EVRM.

J.W.A. Biemans

Copyright © Sdu Uitgevers, Den Haag 2006